

Pınar ÖZCAN

**AVRUPA BİRLİĞİ
ADALET DİVANI KARARLARINDA
NE BIS IN IDEM İLKESİ**

onikilevha
İSTANBUL İZMİR ANKARA

İÇİNDEKİLER

DANIŞMANIN ÖNSÖZÜ	V
YAZARIN ÖNSÖZÜ	VII
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM AVRUPA BİRLİĞİ CEZA HUKUKUNUN KAYNAKLARI VE AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI

I. GENEL OLARAK.....	3
II. AVRUPA BİRLİĞİ TARİHÇESİ	3
A. Avrupa Kıtasının Bütünleşmesi ve İkinci Dünya Savaşı	4
B. Avrupa Kömür Çelik Topluluğu, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu ve Avrupa Ekonomik Topluluğu	4
C. Avrupa Tek Senedi	5
D. Maastricht Antlaşması.....	6
E. Amsterdam Antlaşması	7
F. Avrupa İçin Bir Anayasa Oluşturan Antlaşma Taslağı	8
G. Lizbon Antlaşması.....	9
III. AVRUPA BİRLİĞİ VE ÜYE ÜLKELER ARASINDAKİ YETKİ PAYLAŞIMI	10
A. Münhasır Yetkiler	11
B. Paylaşılan Yetkiler.....	11
C. Tamamlayıcı (İkincil) Yetkiler.....	12

IV. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN YETKİ KULLANIMINDA TEMEL İLKELER.....	12
A. Katmanlı Yetki (İkincillik) İlkesi.....	12
B. Orantılılık İlkesi.....	13
C. Üye Ülkeler Arasında Sadık İş Birliği Prensibi.....	14
V. AVRUPA BİRLİĞİ CEZA HUKUKU	14
A. Avrupa Birliği Ceza Hukuku Kavramı.....	14
B. Avrupa Birliği'nin Ceza Hukuku Alanındaki Yetkilerinin Gelişimi	16
1. Maastricht Antlaşması.....	16
2. Amsterdam Antlaşması	17
3. Tampere Zirvesi.....	18
4. Nice Antlaşması.....	18
5. Lizbon Antlaşması.....	19
VI. AVRUPA BİRLİĞİ CEZA HUKUKUNUN KAYNAKLARI.....	20
A. Genel Olarak.....	20
B. Birincil Mevzuat	20
1. Adalet Divanı Tarafından Tanınan Hukukun Genel İlkeleri	21
a. İnsan Hakları	22
b. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı.....	23
c. Avrupa Birliği'nin AİHS'ye Taraf Olması	24
C. İkincil Mevzuat.....	25
1. Tüzük.....	26
2. Yönerge (Direktif)	26
3. Karar	27
4. Görüş ve Tavsiye.....	27
5. Birliđe Üye Olmayan Ülkeler ve Uluslararası Örgütlerle Yapılan Antlaşmalar	28
VII. AVRUPA BİRLİĞİ KURUMLARI.....	28
A. Kurumsal Denge İlkesi.....	28
B. Avrupa Konseyi	28
C. AB Konseyi (Konsey)	29

D. Avrupa Parlamentosu	29
E. Avrupa Komisyonu	30
F. Sayıştay ve Avrupa Merkez Bankası	30
G. Avrupa Birliği Adalet Divanı	31
1. Genel Olarak	31
2. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Gelişimi	33
3. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Yapısı	34
a. Hakimler	34
b. Divan Başkanı	35
c. Hukuk Daireleri	35
d. Hukuk Sözcüleri	36
4. Avrupa Birliği Adalet Divanı'na Bağlı Organlar	36
a. Adalet Divanı	36
b. Genel Mahkeme	37
c. Uzmanlık Mahkemeleri	38
5. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Yetkileri	38
6. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Bakmakla Yükümlü Olduğu Davalar	40
a. İhlal Davası	40
b. İptal Davası	41
c. İhmal Davası	42
d. Tam Yargı Davaları	42
7. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Yargılama Usulü	43
a. Yazılı Prosedür	43
b. Bilgi ve Belgelerin Toplanması	44
c. Sözlü Prosedür	44

İKİNCİ BÖLÜM NE BIS IN IDEM İLKESİ

I. GENEL OLARAK	47
II. KAVRAM	51

III. NE BIS IN IDEM İLKESİNİN UNSURLARI	53
A. Fiilin Suça İlişkin Olması Unsuru.....	53
B. Aynı Fiil Unsuru	53
C. Aynı Kişi Unsuru.....	57
D. Nihai Karar Unsuru	58
E. Açılmış Bir Davanın Varlığı.....	59
IV. NE BIS IN IDEM İLKESİNİN UYGULANMADIĞI DURUMLARDA CEZALARIN MAHSUBU	60
V. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE NE BIS IN IDEM İLKESİ ..	62
A. Yetki Paylaşımı İlkesi	63
B. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme.....	63
C. Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmesi'ne Ek 7. Protokol.....	65
D. Ceza Yargılarının Milletlerarası Deđeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi.....	68
E. Ceza Kovuşturmalarının Aktarılması Konusunda Avrupa Sözleşmesi.....	69
VI. AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYE ÜLKELER ARASINDA NE BIS IN IDEM İLKESİ	70
A. Genel Olarak.....	70
B. Schengen Uygulama Antlaşması Çerçevesinde Ne Bis In Idem İlkesi	72
1. Ülkelerin Ne Bis In Idem İlkesine Koyabileceđi Çekinceler	74
a. Ülkesellik Çekincesi.....	75
b. Güvenlik Çekincesi.....	75
c. Antlaşmaya Taraf Ülke Memurlarının Görev Yükümlülüklerine İlişkin İhlaller.....	75
2. İlkenin Uygulanmadığı Durumlarda Cezaların Mahsubu	75
3. Taraf Ülkeler Arası İş Birliği Mekanizması.....	76
4. Taraf Ülkelerin İç Hukukunda Ne Bis In Idem İlkesini Düzenlemesine İlişkin Kural.....	76
C. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nda Ne Bis In Idem İlkesi.....	76

VII. TÜRK CEZA HUKUKUNDA NE BIS IN IDEM İLKESİ.....	77
A. Genel Olarak.....	77
B. Türk Ceza Kanunu'nun Yer Bakımından Uygulama Alanı	77
1. Mülkîlik İlkesi	79
2. Mülkîlik İlkesinin İstisnaları	81
C. Türk Ceza Hukukunda Ne Bis In Idem İlkesinin Unsurları	84
1. Fiilin Suça İlişkin Olması.....	84
2. Aynı Fiil ve Aynı Kişi Unsurları	85
a. Ne Bis In Idem İlkesinin İçtima Hükümleri Kapsamında Uygulanması.....	85
(1) Zincirleme Suç	87
(2) Fikri İçtima	90
b. Bir Fiilin Aynı Zamanda Kabahat, Disiplin ve Suç Teşkil Etmesi	92
3. Nihai Karar Unsuru	100
a. Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki Düzenlemelerin Nihai Karar Unsuru Bakımından Değerlendirilmesi	100
b. Ceza Mahkemesinin Kesinleşen Hükümünün Diğer Mahkemeleri Bağlayıcılığı	105
D. Soruşturma Evresinde Ne Bis In Idem İlkesi.....	107
E. Kovuşturma Evresinde Ne Bis In Idem İlkesi.....	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI KARARLARINDA NE BIS IN IDEM İLKESİ

I. AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI KARARLARINDA NE BIS IN IDEM İLKESİNİN UNSURLARI.....	111
A. Fiilin Suça İlişkin Olması Unsuruna İlişkin Kararlar	112
1. Åklagaren v. Fransson Kararı.....	113
2. Menci Kararı	114
3. Garlsson Real Estate ve Diğerleri Kararı	115

B. Aynı Kişi Unsuruna İlişkin Karar	115
1. Orsi ve Baldetti Kararı.....	116
2. Aynı Fiil Unsuruna İlişkin Kararlar.....	117
a. Van Esbroeck Kararı	117
b. Kraaijenbrink Kararı.....	119
C. Nihai Karar Unsuruna İlişkin Kararlar.....	120
1. Gözütok ve Brügge Kararı	121
2. Turanský Kararı	125
3. Mantello Kararı.....	127
4. M. Kararı	129
5. Kossowski Kararı.....	131
6. AY Kararı.....	133
D. Aynı Fiil ve Nihai Karar Unsurlarının Birlikte Ele Alındığı Kararlar.....	135
1. Van Straaten Kararı	135
2. Gasparini Kararı	137
3. Kretzinger Kararı.....	139
II. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NİN KARARLARINDA NE BIS IN IDEM İLKESİ.....	141
A. Genel Olarak	141
B. AİHM İçtihadında Ne Bis In Idem İlkesi.....	144
1. Vakıaların Ölçüt Alındığı Kararlar	144
2. Cezaların Kümülatif Niteliğinin Ölçüt Alındığı Kararlar	145
3. Suçların Temel Unsurlarının Ölçüt Alındığı Kararlar	145
4. Zaman, Mekan ve Konu Bakımından Sıkı Sıkıyalık Ölçütünün Esas Alındığı Kararlar	146
C. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Ne Bis In Idem İlkesine Yaklaşımının Değerlendirilmesi.....	147
SONUÇ	153
KAYNAKÇA.....	159